

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ ВИНОРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Черкасова С.О., к.е.н., доцент,
Чайка Н.М.

Одеський національний політехнічний університет, м. Одеса

В умовах існуючої кризи неплатежів в Україні безконтрольне зростання дебіторської заборгованості стає поширеним явищем. Стан розрахунків з дебіторами на вітчизняних підприємствах, зокрема на підприємствах виноробної промисловості є напруженим, що виявляється у значних сумах заборгованості та тривалих термінах її погашення. Надання економічним суб'єктам повної господарської самостійності у виборі ринків збуту продукції, постачальників і підрядників, у пошуку джерел фінансування змушує особливу увагу приділяти розрахункам з різними контрагентами. Облік та аналіз дебіторської заборгованості є одним з найбільш складних та суперечливих питань, що зумовлено проблемою неплатежів. При цьому постановка правильно організованого обліку та аналізу дебіторської заборгованості, перш за все, повинна сприяти недопущенню прострочення термінів платежу і доведення заборгованості до стану безнадійної.

Як свідчать проведені теоретичні та практичні дослідження, питанням організації обліку, аналізу та контролю дебіторської заборгованості приділялася недостатня увага, внаслідок чого ускладнюється дотримання основних методичних принципів ведення обліку, спотворюється інформація про фінансовий стан підприємства, стан розрахунків, знижується ефективність прийняття відповідних управлінських рішень. Саме тому на сьогоднішній день особливої актуальності набуває проблематика розкриття особливостей організації процесу обліково-аналітичного забезпечення управління дебіторською заборгованістю підприємств виноробної промисловості із застосуванням інформаційних технологій в сучасних ринкових умовах.

Наявність трансформаційних процесів в економіці України, висуває нові вимоги та підходи до управління дебіторською заборгованістю вітчизняних підприємств, які, у свою чергу, потребують урахування специфіки їх діяльності, а також ключових факторів успіху, характерних для кожної окремої галузі. Розглядаючи виноробні підприємства слід зазначити, що їх господарська діяльність напряду залежить від характерних особливостей галузі виноробства, які визначаються загальними тенденціями харчової промисловості. Тому виявлення та урахування галузевих особливостей є обов'язковою умовою процесів формування та здійснення кількісних та якісних змін у діяльності виноробних підприємств, як основи їх розвитку та управління дебіторською заборгованістю.

Однією з визначальних особливостей виноробного ринку є висока чутливість до коливань ринкової кон'юнктури та безпосередня залежність від рівня життя та платоспроможності населення, оскільки ігристі (в т.ч. й шампанські) вина належать до елітних напоїв, які користуються попитом у визначеної групи споживачів. Тому в даному випадку управління дебіторською заборгованістю та забезпечення подальшого ринкового розвитку виноробних підприємств має базуватися на завоюванні лояльності споживачів до власної торгової марки та формуванні споживчого капіталу [1].

Специфіка діяльності підприємств виноробної галузі, зокрема галузі з виробництва ігристих вин проявляється в сезонному характері реалізації продукції. Найбільше зростання продажів шампанського припадає на передсвяткові періоди (березень, грудень). Крім того, споживання тихих вин традиційно зростає в літку, у період відпусток. Саме на ці періоди приходить пік ділової активності та інтенсифікації виробничої діяльності виноробних

підприємств. Тому важливою умовою забезпечення стабільності розвитку підприємств виноробної галузі є формування та реалізація ефективної збутової політики, яка має враховувати сезонність “виробництва”, “витрат” та “грошових надходжень”. Сезонність попиту змушує виноробні підприємства активну увагу приділяти організації активної рекламно-інформаційної діяльності у періоди підвищення купівельної активності покупців продукції [3].

Сезонний характер ділової активності, в свою чергу, визначає й специфіку виробничо-фінансового циклу підприємств виноробної галузі, що проявляється у нерівномірності формування грошових потоків – недостатність грошових коштів у період сезонного зростання виробництва (зростання запасів матеріалів та готової продукції, вартості незавершеного виробництва) та пік притоку грошових коштів у період реалізації виробленої виноробної продукції [2].

Таким чином, управління розвитком виноробних підприємств, зокрема в рамках управління їх дебіторською заборгованістю повинно враховувати галузеві особливості, які впливають на ефективність функціонування їх діяльності, що дозволить виявити резерви, напрями та характер розвитку підприємств виноробної промисловості у поточному та перспективних періодах в рамках визначення особливостей управління діяльністю з метою формування системи обліково-аналітичного забезпечення управління їх дебіторською заборгованістю.

Слід зазначити, що в якості основних проблемних моментів та недоліків в існуючій системі обліково-аналітичного забезпечення управління дебіторської заборгованості підприємств, зокрема виноробної галузі, можна визначити, що:

- нормативно рекомендована форма бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості не враховує специфіки цього активу, що зумовлює наявність різних ознак його класифікації і велику кількість методів оцінювання. А рекомендовані для використання облікові реєстри не передбачають накопичення інформації про розрахунки з дебіторами різного рівня деталізації і узагальнення даних. Через це неможливо отримати інформацію про дебіторську заборгованість в обсязі й вигляді, достатньому та потрібному для управління та аналізу розрахунків з дебіторами, зокрема, аналізу заборгованості загалом з метою прогнозування ймовірності настання платіжної кризи, складання рекомендацій щодо її недопущення тощо. Отже, потребує доопрацювання та удосконалення нормативне забезпечення та організація обліку дебіторської заборгованості на підприємствах, зокрема виноробних;

- існують невирішені проблеми відображення в обліку довгострокової дебіторської заборгованості, оцінки поточної дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи та послуги;

- застосування в вітчизняних умовах традиційної за кордоном методики аналізу дебіторської заборгованості не завжди доцільно через відсутність необхідного обсягу вірогідної і доступної інформації щодо розрахунків з дебіторами. Крім цього, загальна криза неплатежів, характерна для сучасної вітчизняної економіки, змушує сумніватися в об'єктивності, своєчасності та корисності отриманих результатів аналізу. При цьому використання вітчизняних методик не дає змоги однозначно оцінити стан дебіторської заборгованості, а також ступінь його впливу на фінансово-господарський стан підприємств. Зазначені проблеми вказують на необхідність пошуку специфічних засобів аналізу дебіторської заборгованості, спрямованих на отримання інформації комплексного характеру, достатньої для прийняття рішень щодо глибини кризи неплатежів;

- розгляд сучасних підходів до класифікації дебіторської заборгованості надав змогу виявити низку проблем, які вказують на те, що існуючі підходи щодо її класифікації є суперечливими та не задовольняють в повному обсязі потребам користувачів при складанні фінансової звітності;

– потребують розробки й удосконалення також моделі співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованостей підприємств і певного аналітичного інструментарію, який дозволив би швидко та якісно виявляти негативні явища, що впливають на кількісні та якісні зміни цих заборгованостей;

– потребує вдосконалення механізм розробки й практичного впровадження політики управління дебіторською заборгованістю підприємств, адже саме політика управління дебіторською заборгованістю, яка представляє собою частину загальної політики управління оборотними активами і маркетингової політики підприємства, спрямованої на розширення обсягів реалізації продукції, визначає ефективність роботи підприємств. Тому досить важливим являється визначення основних (ключових) етапів формування політики управління дебіторською заборгованістю підприємств з використанням сучасних інформаційних технологій.

Відповідно, підводячи підсумки, слід зазначити, що дослідження особливостей формування обліково-аналітичної системи управління дебіторською заборгованістю підприємств виноробної промисловості направлене на вдосконалення ефективності прийняття відповідних управлінських рішень. При цьому ефективність прийняття управлінських рішень, а відповідно і фінансово-економічних результатів діяльності виноробних підприємств, залежить від якості інформаційної бази, що формується у бухгалтерському обліку та визначається відповідним аналітичним інструментарієм, що обумовлює необхідність комплексної автоматизації відповідних підсистем облікового, аналітичного та контрольного забезпечення управління їх дебіторською заборгованістю.

Література

1. Гаркуша О. Ю. Концептуальний підхід до формування механізму управління розвитком виноробного підприємства / О.Ю. Гаркуша. // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2014. – № 06. – С. 128 - 133.
2. Дунаєва М. В. Особливості класифікації виробничих запасів у виноробній промисловості / М. В. Дунаєва // Фінанси, облік і аудит: зб. наук. праць. – К.: КНЕУ, 2011. – Вип. 17. – С. 296–302.
3. Жежель Ю.В. Управління формуванням грошових потоків підприємств виноробної галузі / Ю.В. Жежель. – Автореферат на здобуття наук. ступ. канд. екон. наук. – Київ: Національний університет біоресурсів і природокористування, 2010. – 24 с.
4. Концептуальні засади управління економічно-безпечним інноваційним розвитком промислового підприємства та формування його аналітичних інструментів [Електронний ресурс] / Л.О. Волощук // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2015. – № 1 (17). – С. 234-241. – Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2015/n1.html>
5. Напрямки удосконалення відображення дебіторської заборгованості в звіті про фінансовий стан промислових підприємств [Електронний ресурс] / Є.І. Масленников, Л.О. Волощук, О.І. Носовець // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2014. – № 4 (14). – С. 84-88. – Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2014/n4.html>
6. Філіппова С.В. Інформаційно-пошукова довідкова система як інструмент взаємодії потенційних партнерів інноваційної діяльності / С.В. Філіппова, К.В. Ковтуненко // Економічні інновації: зб. наук. пр. Ін-т проблем ринку та екон.– еколог. дослідж. НАН України. – О.: ІПРЕЕД НАН України, вип.55, 2013. – С. 163–168.
7. Філіппов В.Ю. Інтернет як чинник розвитку малого бізнесу та середовище розвитку бізнес-інфраструктури / В.Ю. Філіппов // Вчені записки університету “КРОК”, – К.: 2011. – № 26 (т. 2) – С.125-129